

ГЛОСАРІЙ

Авансовий кредит – кредит готівкою для розрахунків із громадянами за куплену у них сільськогосподарську продукцію, а також для покриття заготівельних витрат.

Авторизація кредиту – прийняття і утвердження рішення про надання кредиту (для дирекцій, відділень, менеджерів та ін.).

Активна банківська операція – операція з розміщення ресурсів банку, яка обліковується за активними балансовими рахунками банку або за активними рахунками позабалансового обліку.

Активи, що не є суттєвими – кредити, надані фізичній особі-суб'єкту підприємницької діяльності, та кредити на поточні потреби, надані фізичній особі, загальна сума основного боргу за якими не перевищує 50000 гривень або еквівалент цієї суми в іноземній валюті.

Акцептний кредит – це спосіб кредитування, коли фінансування комерційних операцій, передбачених договором, здійснюється через банки чи спеціалізовані фінансові фірми шляхом надання постачальнику (продавцеві), експортеру чи покупцеві (виконавцю робіт) або імпортеру раніше обумовленої суми кредиту для авансового фінансування закупок або продажу товарів. При акцептному фінансуванні позичальник надає банку (фінансовій фірмі) як гарантії в заклад товарну накладну чи відповідний товарний документ-рахунок, що підтверджує факт відправки вантажу, під який видано кредит.

Банківський консорціум – це тимчасове об'єднання банків, які створюються для координації дій під час здійснення різного роду банківських операцій або для кредитування однієї, але великої угоди.

Банківський кредитний моніторинг – це сукупність механізмів здійснення контролю упродовж всього процесу кредитування, спрямована на оптимізацію системи організації кредитної діяльності в банку.

Банківське кредитування – це кредитний процес, що охоплює механізми реалізації співпраці між банком як кредитором і його контрагентами – позичальниками.

Банківський кредит – 1) капітал банку у грошовій формі, який надається у тимчасове користування за умови дотримання принципів кредитування; 2) будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання

боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Бланковий кредит – кредит, що не має спеціального забезпечення конкретними цінностями, а видається лише під зобов'язання боржника погасити кредит.

Боржник – одна зі сторін у зобов'язанні (юридична чи фізична особа), яка повинна сплатити борг/виконати вимогу банку згідно з умовами укладеного договору.

Борг боржника – заборгованість за активом, яка включає суму основної заборгованості перед банком та нараховані за нею доходи.

Великий кредит – сукупний розмір позик (у т.ч. міжбанківських), з врахуванням векселів та 100% сум позабалансових вимог (гарантій, поручительств), які є у комерційного банку щодо одного позичальника або групи споріднених позичальників, яка перевищує 10% власних коштів (капіталу) банку.

Гарантія (порука) – це угода, яка укладається між банком і гарантом шляхом видачі останнім гарантійного листа і прийняття цього листа до виконання банком.

Граничний строк освоєння кредиту – це максимальний термін використання банківських коштів на оплату товарів та послуг, зазначених у кредитному договорі

Гудвіл (вартість ділової репутації) – нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання найкращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо.

Диверсифікація – метод управління кредитним ризиком портфеля, що полягає у розподілі кредитних ресурсів між широким колом позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон).

Дисконт – 1) різниця між номінальною вартістю і ринковою ціною фінансового інструменту без урахування накопиченого за час придбання купона, якщо ринкова ціна нижча від номіналу («ринковий» *Д.*); 2) у бухгалтерському обліку – різниця між номінальною вартістю ринкового інструменту та його вартістю під час первісного визнання без урахування

нарахованих на час придбання процентів, якщо така вартість нижча за номінальну вартість («обліковий» Д.).

Застава – це спосіб забезпечення зобов'язань. В силу застави кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами.

Заставне свідоцтво – юридичний документ про заставу боржником нерухомого майна; дає кредиторові право на продаж цього майна у разі несвоєчасного повернення боргу.

Інвестиційний кредит – це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу фінансування інвестиційних проектів.

Індосамент – передавальний напис на зворотному боці векселя (чека, коносамент), що засвідчує передачу права на цей цінний папір від однієї особи (індосанта) до іншої (індосата). Інколи може проставлятися на додатковому аркуші – алонжі.

Іпотека – це різновид застави нерухомого майна (головним чином землі і будівель) з метою одержання позички в банку. Іпотека надає право банку переважного задоволення його вимог боржника в межах вартості зареєстрованої застави.

Іпотечний кредит – це особливий вид кредитних відносин з приводу надання кредитів під заставу виключно нерухомого майна.

Іпотечні облігації – це довгострокові цінні папери, які емітуються фінансовими і нефінансовими інститутами під забезпечення нерухомістю, і приносять твердий процент. У багатьох країнах іпотечні облігації є значною частиною ринку цінних паперів.

Капіталізація кредиту – переведення простроченого боргу у строковий кредит з розробкою нового графіка виплат.

Класифікація активу – віднесення активу до певної категорії якості на підставі поетапного з'ясування відповідності заборгованості критеріям для такого віднесення.

Комісія – плата за послуги банку (див. «кредитна комісія»). коносамент – документ, що засвідчує право власності на «товар у дорозі».

Конверсія кредиту – переведення залишкової суми кредиту в національну валюту за поточним (або пільговим) курсом до закінчення терміну, передбаченого кредитною угодою.

Коносамент – документ, що засвідчує право власності на «товар у дорозі».

Консорціумний кредит – довгостроковий кредит на значні суми, що надається позичальникові банківським консорціумом.

Контокорентний кредит – це кредит банку, що надається в національній або іноземній валюті відповідно до потреб клієнта в обсязі, який не перевищує встановлений ліміт (кредитну лінію).

Контокорентний рахунок – це активно-пасивний рахунок, на якому обліковуються всі операції банку з клієнтом. На ньому відбиваються, з одного боку (за дебетом), заборгованість банку і всі платежі з рахунку за дорученням клієнта, а з іншого (за кредитом) – надходження коштів у банк від платників, у вигляді вкладів, повернення позичок тощо.

Концентрація – метод управління кредитним ризиком портфеля, що означає зосередження кредитних операцій банку у певній галузі чи групі взаємопов'язаних галузей, на географічній території, або кредитування певних категорій клієнтів.

Кредитна заборгованість – це сукупність боргів, які належать фінансовій організації, з боку юридичних або фізичних осіб в результаті господарських чи цивільно-правових відносин між ними.

Кредитна інструкція – документ, що регламентує організацію кредитного процесу, перелік необхідних документів від позичальника і стандарти підготовки проектів кредитних договорів, правила проведення оцінки забезпечення та контролю за заставним майном тощо.

Кредитна історія – сукупність інформації про виконання юридичною або фізичною особою боргових зобов'язань, що включає наявну в банку інформацію щодо дисципліни виконання боржником своїх зобов'язань у минулому за раніше наданими та діючими кредитами, а також отриману банком інформацію з бюро кредитних історій.

Кредитна комісія – додатковий елемент ціни банківського кредитування, т.з. плата за послугу кредитного обслуговування.

Кредитна лінія – це письмова угода між банком і потенційним позичальником із зазначенням строку та умов надання кредиту на перспективу.

Кредитна операція – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання у тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування за певних умов, а також надання гарантій, поручительств, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій репо, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу).

Кредитна субсидія – компенсація (субсидування) частини плати (процентів) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті підприємствам АПК.

Кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо формування кредитних ресурсів банку та їх спрямування на кредитування клієнтів банку при обов'язковому дотриманні принципів кредитування

Кредитні канікули – позбавлення боржника від виплат тіла кредиту на визначений термін.

Кредитний менеджмент банку – це збалансована система стратегічних та тактичних методів управління процесом кредитування на всіх його етапах: від розробки стратегії на кредитному ринку до пошуку шляхів найбільш ефективного розміщення коштів та забезпечення їх повернення.

Кредитні відносини – це економічні відносини між кредитором і позичальником, які виникають під час одержання кредиту, користування ним та його поверненням.

Кредитний моніторинг – система контролю за наданим кредитом і станом застави.

Кредитний портфель – сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики

Кредитний процент – плата, яку отримує кредитор від позичальника за користування позиченими грошима.

Кредитний ризик – наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання.

Кредитор – сторона кредитних відносин, яка надає свої тимчасово вільні кошти у розпорядження позичальника на певний термін.

Кредитоспроможність – наявність у боржника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки.

Контрагент банку – будь-яка особа (фізична чи юридична), яка має з банком відносини фінансового характеру.

ЛІБОР – (від англ. *London Interbank Offered Rate, LIBOR*) – середньозважена процентна ставка міжбанківського кредитування на Лондонському міжбанківському ринку. Ставка (фіксинг) LIBOR розраховується щодня для найважливіших валют (долара США, євро, англійського фунта, японської ієни, швейцарського франка та ін.) і має цілу мережу розгалужень: одноденна, дводенна, триденна, тижнева, місячна, піврічна і річна, включаючи інші проміжні терміни, яких всього п'ятнадцять.

Лізинговий кредит – це відносини між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди.

Лізингодавець – юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу.

Лізингоодержувач – фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця.

Лізингові платежі – виплати лізингодавцеві, які здійснює лізингоодержувач за надане йому право користуватися лізинговим майном.

Ліквідація – повернення кредиту шляхом проведення процедури банкрутства та продажу активів позичальника.

Лімітування – метод управління кредитним ризиком, що полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позичок. Ліміт може встановлюватися за кредитами окремим позичальникам, групі однотипних позичальників, галузі господарства.

Ломбардний кредит – 1) це короткостроковий кредит, фіксований за розміром, який забезпечується рухомим майном або фінансовими правами, що легко реалізуються; 2) це банківський кредит під заставу депонованих у банку цінних паперів, які повинні котируватись на біржі.

Метод банківського кредитування – це спосіб та процедура надання банківського кредиту, якими визначається форма кредитного рахунка, порядок видачі та погашення кредиту.

Моніторинг кредитного ризику – це процедура систематичного відстеження зміни даних про стан кредитного ризику на рівні індивідуальних позичальників та кредитного портфеля банку, а також інших показників кредитного ризику з метою контролю, виявлення динаміки та прогнозування розвитку кредитної діяльності.

Мультивалютна кредитна лінія – особливий вид поновлювальної кредитної лінії, за умовами якої можливе надання грантів у будь-якій із заздалегідь обумовлених валют.

Непоновлювальна кредитна лінія – видача кредитних коштів траншами, загальна сума яких за весь строк дії кредитного договору не може перевищити встановлений ліміт.

Неустойка (штраф, пеня) – визначена законом або договором грошова сума, яку боржник повинен сплатити кредиторіві в разі невиконання або неналежного виконання зобов'язання, зокрема в разі прострочення, і стягується одноразово за кожний факт порушення у відсотковому відношенні до суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання або його частини.

Об'єкт кредиту – грошові чи товарно-матеріальні цінності, затрати чи виконані роботи та надані послуги, щодо яких укладається кредитний договір.

Обліковий кредит — це короткостроковий кредит, який банківська установа надає пред'явнику векселів, обліковуючи (скуповуючи) їх до настання строку виконання зобов'язань за ними і сплачуючи пред'явнику номінальну вартість векселів за мінусом дисконту.

Овердрафт – метод короткострокового кредитування, за якого банк у межах заздалегідь встановленого ліміту допускає тимчасову наявність дебетового сальдо на поточному рахунку клієнта.

Паралельний кредит – різновид консорціумного кредиту, в якому беруть участь два або більше банків, що самостійно ведуть переговори з позичальником. Банки-кредитори узгоджують між собою умови кредитування, щоб у підсумку укласти кредитний договір із загальними для всіх учасників умовами.

Пеня – це вид штрафної економічної санкції, розмір якої збільшується залежно від продовження правопорушення. Пеня встановлюється у відсотковому відношенні до простроченої суми, причому за кожний день прострочення, доки зобов'язання не буде виконане.

Перекредитування – покриття заборгованості в одному банку за рахунок додаткового кредиту, отриманого на вигідних умовах у іншому банку.

Підтверджена кредитна лінія – означає домовленість щодо наміру банку кредитувати і не є його офіційним зобов'язанням.

Позичковий рахунок – це вид рахунку, на якому установи банків обліковують кредити, що їх одержали підприємства, організації, установи та фізичні особи.

Прийнятне забезпечення – забезпечення, що відповідає визначеним умовам (як правило, ліквідності за якою поділяється на відповідні групи).

Принципи кредитування – комплекс взаємопов'язаних вихідних ідей, основних засад, що мають визначальне значення для усіх сторін кредитного процесу.

Процес банківського кредитування – це сукупність певних дій банку, пов'язаних із наданням і поверненням кредиту.

Позичальник – це суб'єкт кредитних відносин, який отримує кошти у тимчасове користування (розпорядження) і зобов'язаний повернути їх у встановлений термін.

Позовна заява – письмова вимога кредитора щодо спонукання позичальника (поручителя, гаранта, страховика) до виконання зобов'язань перед банком, що подається до судових органів у передбаченому чинними нормативними актами порядку.

Претензія – письмова вимога банку про виконання позичальниками (поручителями, гарантами, страховиками) у добровільному порядку зобов'язань перед банком, яка пред'являється до зобов'язаних осіб у встановленому чинним законодавством порядку.

Проблемний кредит – це борг, в обслуговуванні якого банком виявлені та підтверджені ознаки проблемності (фінансові або нефінансові), внаслідок чого існує висока ймовірність прострочення сплати основної частини чи нарахованих до сплати відсотків, чи вірогідність несплати основного боргу та/або нарахованих відсотків.

Проблемна кредитна заборгованість – це сукупність кредитів, що не обслуговуються боржниками, або обслуговуються з порушенням обсягів та строків або у боржника відбулись суттєві зміни (погіршення) умов діяльності та якості забезпечення, або він перейшов у стадію банкрутства.

Пролонгація – продовження терміну погашення суми основного боргу. Оформлення пролонгованого кредиту здійснюється шляхом підписання додаткової угоди до діючої кредитної угоди або оформляється новою кредитною угодою.

Прострочені кредити – це заборгованість, яка не погашена в термін (строк), встановлений договором.

Процентна маржа – (процентний прибуток) банку визначається як різниця між процентними доходами та процентними витратами.

Процентна ставка – це відносний показник ціни банківського кредиту, що відображає відношення суми сплачених процентів до величини кредиту.

Разовий кредит – це кредит, рішення про надання якого приймається банком окремо на підставі письмового звернення клієнта для видачі коштів однією сумою.

Рамкова кредитна лінія відкривається банком для оплати низки поставок товарів у межах одного контракту, який реалізується протягом року або іншого періоду.

Реабілітація – організація співпраці банку із боржником, спрямована на зміну умов кредитної угоди.

Револьверна кредитна лінія – кредит, що надається банком клієнту в межах встановленого ліміту заборгованості, який використовується повністю або частинами і поновлюється в міру погашення раніше виданого кредиту.

Санація – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника.

Сезонна кредитна лінія – метод кредитування, що використовується за умови, коли позичальник має періодичну потребу в обігових коштах внаслідок сезонної циклічності виробництва.

Сек'юритизація – це продаж активів банку через перетворення їх у цінні папери, що в подальшому підлягають ринковому розміщенню.

Скоринг – це система швидкої бальної оцінки кредитоспроможності, що виходячи із соціально-демографічних характеристик позичальника, дозволяє прийняти рішення про доцільність його кредитування.

Споживчий кредит – 1) це кредит, що надається споживачеві на придбання продукції для особистих потреб, які безпосередньо не пов'язані з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника; 2) це кредит, який надається лише в національній грошовій одиниці фізичним особам на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг і повертається в розстрочку, якщо інше не передбачено умовами кредитного договору.

Стратегія кредитного ризику – це комплекс заходів, прийомів і методів щодо управління кредитним ризиком, що ґрунтується на прогнозуванні ризику і ймовірності його настання з метою мінімізації збитків банку від кредитних операцій.

Страховання – як форма забезпечення зобов'язань здійснюється у формі страхування відповідальності позичальника або у формі страхування кредитного ризику.

Строковий кредит – це юридично оформлене зобов'язання банку перед позичальником надати на певний термін обумовлену суму кредиту на визначених умовах.

Структурування кредиту – визначення основних параметрів кредитної угоди.

Субординований борг – це позика (забезпечена чи незабезпечена), за якою в договірному порядку погоджено, що в разі ліквідації чи банкрутства боржника, сплата буде здійснена після задоволення вимог усіх кредиторів.

Технологічна карта – детальний опис технологій здійснення конкретних видів кредитних операцій із зазначенням основних етапів їх проведення, необхідних пакетів документації від позичальника та визначення відповідальних виконавців і їх повноважень.

Факторинг – це операція, що поєднує в собі кредитування клієнта з метою формування обігового капіталу, а також низку комерційно-посередницьких послуг.

Факторинг конвенційний – це універсальна система фінансового обслуговування клієнтів з боку банків, фактор-компаній, за якої вони беруть на себе не тільки кредитування до повернення та отримання боргу, а й бухгалтерське, збутове, рекламне, інформаційне, кредитне, страхове обслуговування своїх клієнтів, а ті зосереджуються на суто виробничих справах.

Факторинг конфіденційний – надання банком чи фактор-фірмою послуг, які полягають в облікові рахунків клієнта, виписаних на його

боржників, та наданні кредиту в рахунок майбутньої сплати боргів боржниками.

Форма забезпечення повернення банківської позички – це конкретне джерело погашення боргу, юридичне оформлення права кредитора на його використання, організацію контролю банку за достатністю цього джерела.

Ціна кредиту – це процентна ставка, яка передбачається у кредитному договорі з урахуванням строку користування кредитом, кредитного проекту, забезпечення, ступеня ризику.

Цесія – правочин, на підставі якого відбувається передача права вимоги (до боржника) від первісного кредитора (цедента) до нового кредитора (цесіонарія). Операція відступлення права вимоги є одним із способів заміни кредитора у зобов'язанні.

Чиста процентна маржа – відношення різниці між процентними доходами і процентними витратами до активів.

Чистий спред – різниця між середньозваженими процентами за активами та за пасивами банку.

Штраф – різновид неустойки, який може бути визначений у кількох варіантах, а саме: 1) штраф у конкретній грошовій сумі; 2) штраф у відсотковому відношенні до суми всього зобов'язання або до невиконаної його частини; 3) штраф у розмірі вартості предмета зобов'язання; 4) штраф у кратному розмірі предмета зобов'язання.